КРАКІВСЬКІ ВІСТИ

Народній часопис Ґенерального Ґубернаторства

Krakauer Nachrichten
Ukrainische Volkszeitung
des General-Gouvernements

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В ТИЖДЕНЬ

Адреса Редакції і Адміністрації: Krakauer Nachrichten, Krakau, Karmeliterstr. 34, II.

ТЕЛЕФОНИ:
Дирекція 137-42
Адміністрація 230-39
Редакція 230-39
Друкарня 102-79

Відділи: Ярослав, Головна 19, Холм, — Сянік.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно . . . . . зол. 2.50

Ч. 4. Краків, 17. січня 1940. Рік I.

Воєнні комунікати з західнього фронту

ВІДПЕРТА АТАКА ФРАНЦУЗЬКИХ ВІЙСЬК. — НОВА ПЕРЕМОГА НІМЕЦЬКИХ ЛІТАКІВ.

Штаб німецької армії з дня 12. січня звідомляє:

На пограничнім терені в околицях Саарбрікен ВОРОГ В СИЛІ ОДНОЇ СОТНІ ПІХОТИ ПРОБУВАВ АТАКУВАТИ НІМЕЦЬКІ ПОЗИЦІЇ. НЕГАЙНИМ ПРОТИНАСТУПОМ ВОРОГА ПРОГНАНО, ПРИЧІМ МАЄ ВІН ВЕЛИКІ ВТРАТИ. Багатьох вбито і взято до неволі.

Численні воздушні бої мали місце у звязку з обороною границі та підчас розвідочних летів на західнім фронті. При тій нагоді два ворожі літаки зістрілено. Один з німецьких літаків підчас погоні за ворогом зістав знищений, бо зачіпився за теренові взнесення.

Підчас нової спроби бомбардування німецьких летунських майданів чотири німецькі літаки повздержали наступ девятьох англійських літаків типу „Брістоль-Бленгайм". ПІДЧАС БОЇВ НІМЦІ ЗІСТРІЛИЛИ ТРИ АНГЛІЙСЬКІ ЛІТАКИ, А ОДИН ТАК УШКОДИЛИ, ЩО ПРАВДОПОДІБНО НЕ ЗУМІВ ДОЛЕТІТИ ДО СВОГО ЛЕТОВИЩА. НІМЕЦЬКІ ЛІТАКИ, які звели бій з два рази більшим ворогом ВЕРНУЛИ ДОМІВ БЕЗ СТРАТ.

Німецькі гості над Анґлією

З Амстердаму подають, що німецькі літаки в дні 12. січня „відвідали" Анґлію. Літаки появилися над побережжами Анґлії та в глибині краю. Анґлійські протилетунські відділи почали обстріл літаків одначе дотепер ще невідомо з яким вислідом.

Над Францією теж

З Брукселі подають, що 12. січня заобсервовано численні німецькі літаки над північно-західною Францією. Скрізь заряджено протилетунські поготівля. Французька протилетунська артилерія обстрілювала німецькі літаки.

ЩЕ ОДИН КОРАБЕЛЬ НА ДНІ МОРЯ.

Минулого вівтірка пішов на дно моря англійський корабель „Ельосо", що наїхав на міну. Корабель віз до Англії нафту. 8 моряків важко поранилося. Залогу, зложену з 36 людей, врятував якийсь воєнний корабель.

Зістрілені англійські літаки

Штаб німецької армії з дня 15 січня звідомляє:

На заході не було жадних більших подій.

Літаки відбули дальше розвідні лети над східною Францією та Морем Північним. Англійські літаки атакували без успіхів три німецькі літаки. 12 січня англійський літак типу „Брістоль — Бленгайм", нарушив засаду невтральности перелітаючи над голяндською границею. По короткій боротьбі німецькі літаки його зістрілили. Вогожий літак впав на французьку територію та згорів до тла. Вісім англійських літаків пробували атакувати німецькі кораблі в німецькім заливі. Одного літака зістрілено, а два ушкоджено. Решта в пору втекла перед стрілами німецької артилерії.

Німці затопили 3 англійські підводні лодки

Начальна Команда Німецької Армії звідомляє 17. І.:

На західньому фронті не було ніяких особливих подій. Англійські підводні човна „Старфіш" та „Ундіне" були затоплені в німецькому заливі німецькою обороною. Крім того англійська адміралія повідомляє про втрату третього підводного човна „Сіґорс".

На Північному Морю

Бюро Ройтера повідомляє, що німецький літак затопив англійський пароплав „Айврі".

Партійна сварня загострює крізу уряду Даладіє

У Франції кріза уряду Даладіє щораз більше загострюється. Премієр Даладіє, після довгих розмов з президентом, ґенералом Ґамеленом і міністрами, не дійшов до порозуміння. Кріза почалася від того, що уряд вніс проєкт про уневажнення комуністичних мандатів. Лівиця уважає цей проєкт незаконним і невдоволяючим. Одночасно закидують Даладіє та його урядові, що він дозволив на часописну акцію за виповідженням війни совітам, хоч сам зовсім не думає цього здійснити. Нема сумніву, що протинаступ лівиці, оскільки він змагає до вдерження офіційних взаємин з совітами, має сильну піддержку в Анґлії.

Бувший військовий міністр Фабрі опрокидує в „Матені" анґлійське твердження, немов би поміч Фінляндії, поручена Союзом Народів, не означала зломання невтральности третіх держав супроти Німеччини. Фабрі пише виразно: „Не можна бути проти совітів, щоби не бути проти Німеччини, і не можна бути проти совітів і проти Німеччини, а рівночасно не йти з Францією та Анґлією."

Урядові оголошення

Від Шефа краківського дістрікту дістали ми до поміщення таке оголошення:

Подається до відома всіх українців, руських, білорусинів та русинів, що в місті Кракові, Ринок 25, міститься бюро Головного Уповажненого радянсько-німецької комісії для бажаючих виїхати до Радянського Союзу. Особи, що бажають виїхати до Радянського Союзу, можуть звертатися на вище подану адресу. Бюро працює від 9. год. ранку до 7. год. вечором, з перервою на обід.

СПРАВА ПЕРЕСЕЛЕННЯ.

У звязку з широкозакроєною переселенною акцією, що наладнується між Німеччиною і СССР поширюються всякі перекручені поголоски. — Отсим вияснюємо, що кожне пропаґандивне, або якенебудь інше протидіялання або саботування праці російської Переселенчої Комісії є заборонене. Хто виступає проти цього зарядження, буде найостріше покараний.

Зміна у проводі Редакції

Дирекція Видавництва подає до відома, що дотеперішній начальний редактор п. Р. Левицький звільнений зі свого становища.

Короткі вістки

З КОВНА доносять, що вкоротці відбудеться нарада міністрів Литви, Лотви та Естонії в справі наладнання господарської співпраці тих трох держав.

В БЕОГРАДІ в днях 2—4 лютого відбудеться конференція балканських держав. На нараді будуть обдумувати засоби, щоби в ніякий спосіб не допустити до поширення війни на Балкан. Одночасно має прийти до зміни предсідника конференції, а саме на місце румунського міністра Гафенку прийде турецький міністр Сараколґлю.

З ГЕЛЬСІНОК доносять, що фінляндський уряд дозволив на поворот евакуованих мешканців Гельсінок до міста. Перед двома місяцями з огляду на небезпеку уряд перевів був евакуацію Гельсінок. Тепер повертає до міста около 45 тисяч мешканців. В місті відчувається брак вугля.

ФРАНЦУЗЬКЕ підприємство „Петролеум" заскаржило Совіти за те, що по заняттю Совітами теренів Західньої України це підприємство понесло величезні втрати в Дрогобицькім Басейні. Поляки віддали розбудову дрогобицьких копалень нафти французьким капіталістам, а тепер Совіти не хочуть признати жадних французьких претенсій. Процес заповідається дуже цікаво.

ЯПОНІЯ відкинула протест Франції у справі збомбардування залізничої лінії, що була власністю французького товариства. Японія ствердила, що збомбардування було управедливленим, бо тією залізницею доставляли зброю китайцям.

В. Немирич

Хто нам потрібний?

Ясно сьогодні кожному, що нашу гідну будучність можемо збудувати виключно самі і тільки працюючи для неї. Хто змагає до чогось не працюючи, тому всі навіть сприятливі обставини нічого не поможуть. Свою долю можемо поправити шляхом доконаних діл, не слів.

Є часи, в яких нібито патріотичну пустомельщину вислухується як річ, що має попередити наявний успіх. Люди думають: ану-ж вдасться викликати бадьорий настрій, додати заохоти, посунути вперід справу!

Та є також часи, в яких така пустомельщина, хочби її джерелом була найкраща воля, є просто злочином. Таким є сьогоднішний неспокійний і суворий час.

Нам будуть довго завидувати грядучі покоління, що ми мали щастя жити тоді, як суспільство так яскраво як ніколи досі стало єдиним і виключним героєм історії. Нема на нашій планеті невідомих островів, де можнаб здобувати славу Робінзонів. **Можна тепер стати героєм ставши нерозривною частиною суспільности, озброївшись міліонами працюючих рук і думаючих голов власного народу.** Хто думає інакше, того або ограбує одного дня і вчинить своїм рабом збройний загін наїздника, або йому відрубають голову, коли схоче наслідувати „героя" грецької казки Герострата, який — щоб славу добути — спалив святиню.

В народі, що бореться за перемогу, нема в наші часи місця на вигідне животіння за плотом власного обійстя і на мирянське балакунство в святочних строях на вулиці. **Кожний мусить працювати разом з усіми для своєї спільної з ними будучности. Інакше нехибно згине, неважно як раб чи злочинець!**

Стає прямо стидно, коли нас українців треба до кожного хочби найменшого діла заохочувати десятками полумяних промов і палких слів. Зокрема сьогодні коли самі обставини, що довкола нас, взивають до діла, до невсипущої, пильної і витривалої праці на кожному кроці, в кожній ділянці нашого життя. Всюди, де не глянемо, польська руїнницька рука і шляхоцька нездарність поробила на нашому терені за 20 літ страшні спустошення. Ми, українці, в полосі німецьких впливів маємо багато відробляти. Що інші мають час зробити в день, над тим ми мусимо працювати із здвоєним зусиллям день і ніч — так, день і ніч! А чейже не в одного з нас, а в кожного, рветься думка далеко, далеко поза межі нашого найближчого окруження. Чейже кожний із нас розуміє, що ми маємо окрему нагоду працювати над тим і в такому напрямі, в якому не можуть працювати інші.

Замало є бажати працювати. **Треба вміти працювати досконало, а хто не вміє мусить того навчитися.** В наш час є злочином кожна змарнована хвилина, кожна нагода, кожне марно втрачене зусилля, кожна змарнована людина. Кожний із нас, що міг би виконати тепер тут чи в недалекому майбутньому якунебудь хочби найдрібнішу роботу йде на вагу золота. Ніщо не сміє бути змарноване, ніщо не сміє бути втрачене! Геть з пустомельщиною, геть з нервовим борсанням і метушнею! Ми мусимо витворити між собою здорову атмосферу спокійного, ділового, мужнього патріотизму. Нехай кожний із нас — хлібороб чи агроном, робітник чи інженер, кооператор чи учитель, коваль чи вчений опанує своє діло до меж досконалости. Нехай заговорять про його вартість не слова, але ділові успіхи, з дня на день більші, щораз кращі, досконаліші! Нам не треба невільничих нездар, що з дня на день промишляють в іншому званні, щоб вдержати при житті своє мізерне існування. Нам треба пристрасних мистців, які вложать у свою роботу весь запал розбудженої національної душі, які вчинять свої досягнення незнищимим складником національної культури, а себе самого гідною людиною!

Певно не всі ще, серед кого нам доводиться працювати, розуміють так глибоко вимоги нашого часу й істоту наших завдань. Але доки є бодай один, що це розуміє як слід, а є їх в дійсности поважний гурт, нема для наших стремлінь вгору, для нашого маршу вперід поважних перешкод поза уроєними. Треба тільки отрястись із безплідного фільозофування і вичікування зовнішних спонук. Скілько то між нами юнаків і громадян, опанованих ще вчора духом тієї неспокійної пристрасти, що завдяки їй були готовими на все й якже часто зазнавали всього найгіршого? Нехай кожний із них зробить один рішучий і певний крок вперід, не буде відкромлений. Піде за ним в радісному пориві і його найближче окруження і всі ми разом підемо певним кроком до кращого. Це закон органічної природи, що все, що живе в тіни тим буйніше пнеться вгору, коли засвітить світло сонця. Терен серед, якого працюємо є власне таким. А відповідальність, яка тяжить на нас — просто страшно робиться за тих, які моглиб ще цього не розуміти — наказує не тратити ані одної хвилини. Ділати це єдиний наказ і вистарчаючий наказ! Ніхто із нас ні не проспав кільканадцяти літ свойого дотеперішного життя ні сьогодні не народився, щоб зовсім не знав, що і як має робити. Від нас не вимагають обставини нових мудростей, **тільки нових здвоєних зусиль.** Здаємо іспит з того, чи ми є гідні того славного імени, яким понад 10 віків називали себе наші славні предки. Будьмо їх гідними потомками.

—о—

Діти — майбутнє народу!

Майбутнє народу буде таким, яким буде його молоде покоління. Бо ж силою природного порядку завтра, в майбутнім, на всі суспільні провідні становища, на всі позиції життя народу прийдуть ті, що сьогодні є дітьми, чи молодими, а з ними разом увійдуть в це життя всі вартости та ідеї, які вони мають та які вони визнають. Ось тому діти, молодь — це майбутнє народу. Ось тому всі народи так пильно дбають про це, щоби їх молодь була фізично та духово сильна. Державні народи призначують на це велитенські фонди (часами не менші від фондів на зброю) то виховують молодь в ріжних організаціях, вивінуваних в усі засоби.

Ось прим. в Німеччині такою організацією для німецької молоді є т. зв. „Гітлерюґенд", в Італії „Баліля", в Англії „Скаутінг" і т. д. Всі вони дбають про належне виховання своєї молоді.

Спитаймо, як у нас стоїть ця справа? Чи ми, нарід такий великий, теж розуміємо вагу виховання молодого покоління?

Мимоволі стає перед нашими очима марево 20-літнього польського знущання над душею української дитини. Пригадуються всі ті жахливі картини, коли польський учитель - зайда бив дитину за це, що вона молилася в рідній мові; коли по школах мучили наших дітей ріжні збоченці, що затроювали душі наших дітей, намагаючись виховати українську дитину на польського яничара. Але памятаємо й ті хвилини, коли наші села спалахнули палким протестом українських дітей проти польських знущань у школі. Це славна шкільна акція, коли то по селах лунали співи діточих маніфестацій та віч; коли перед гнівом української дітвори втікали зі сіл зайди.

Скрізь і на Холмщині та Лемківщині помимо довголітнього гнету, душа дитини зосталася чистою. Та сьогодні прийшов кінець польському гнетові і на просторах Холмщини, Підляшша, Засяншини і Лемківщини починається новий період праці. До десятків сіл прийшов рідний учитель. Наші діти вже учаться в рідній мові! Ніхто не буде кривити їм душ, бо не виховувати їх буде чужинець. Там, де немає ще нашого вчителя, робіть старання, щоби наших дітей вчив лише рідний учитель. Помагайте йому, співпрацюйте з ним. Бо всі мусимо памятати, що добре виховані діти це краще майбутнє народу. А між нами хіба нема такого, що не бажав би нашому народові кращої майбутности.

Кожний батько повинен також подбати, щоби діти мали відповідну лектуру, книжки чи часопис. Пригадуємо лише, що для наших дітей виходить часопис „Малі Друзі". Не лише велику радість, але і добре діло зробимо дітям, виписуючи для них отой часопис. Докладаймо всіх зусиль, щоби виховати своїх дітей на сильних, ідейних, характерних членів народу.

Ось тепер війна. Не було її вже понад 20 років. Значить, за той час народи виховали собі молодь і та молодь сьогодні бється на фронтах за долю своїх батьківщин. Це найкраще вказує, як дуже кожний нарід мусить дбати про виховання своєї молоді. Тому тепер, коли ми опинилися в нових умовинах життя, не забуваймо про це, що діти та молодь, оцю нашу надію мусимо виховати так, щоб вона сповнила все, що їй в історичній черзі буде присуджено.

Батько.

—о—

Торговельна анкета

Велика частина нашої молоді це справді люди практичні, активні та рухливі робітники-піоніри, які в яких би то не було обставинах вміють собі дати раду. І не лише вміють дати собі раду. Вони на тім відтинку національного життя, на якім знаходяться, стають передовиками. Це найкраще бачимо на наших учителях, кооператорах та купцях.

Але успіх може бути тоді, коли в парі з розмахом та ідейністю йде ще організація, а з нею певний порядок, пляновість та відповідальність. От тому всі наші купці повинні добре застановитися над тим, яке велике значіння у нас буде мати купецька організація. Все переборемо, сповнимо краще наші завдання, але мусимо створити купецьку організацію, що буде очолювати наші змагання. Тому треба витати почин Торговельної Секції при Допомоговому Комітеті, що ставить собі завдання зорганізувати наших торговців так, щоб: 1) здобувати належні нам права і боронити їх; 2) вишколювати з поміж себе організаторів економічно-торговельного життя нашого народу; 3) наладнати взаємини з центрами закупу і збуту та 4) зорганізувати для себе фінансову допомогу.

Ці власне справи були темою нарад Торговельної Анкети, що відбулася 16. січня ц. р. у Кракові при вул. Льоретанській ч. 18, в год. 5-ій веч.

Ст. В.

—о—

Зимові Свята

Зима має свої настрої і на війні. Завмірає фронт, окутаний снігами, зарівнюються рови під білою габою, а на передпіллю, де дротяні засіки, навіяні сніжні непрохідні вали-гори.

Десь недесь, якби з просоння, бахне гармата, часом затріскоче скоростріл. Тихо дрімають скервавлені поля дожидаючи весни й нового жнива...

Кому ж ворушити цей спокій, коли природа таки сильніша від людини, а зимова хуртовина від воєнної.

За великої війни говорили бувало: „зимують на фронті"... Або ще краще: „зимують під фронтом". І таки під фронтом, бо на фронті або нічого не діялось, або діялось мало. Звичайно в окопах залишалася лише частина залоги, решта крилася в затишку по селах чи присілках під фронтом, де людей не було, а хати заціліли.

От на такій то „зимівлі" зустрічали стрільці Різдво, Йордан — ці найкращі Свята, що в них стільки дива і предива, стільки краси й чару; юних радощів і спогадів на склоні літ...

І сідали разом до вечері — в сотні чи четі як одна рідня — і дідух простелювали по долівці і діда, сніп, ставили у куті. Метали кутю вгору ніби пшеничні зорі розсіваючи „щоб було кіп як тих зір на небі". А пан сотник, ніби пан господар сидів на покутю, приймав побажання від справника і відповідав побажанням: „Щоб із побідою домів повертали, волі діждали на рідній Землі!.."

Бувало, що й запеклим воякам закрутилась сльоза в оці від такого „повіншунку". „Ах, — казали хлопці — то наш сотник мав повіншунок!"

Тоді пішли перехвалки: чий і котрий краще... Бо стрільці як діти... І таки діти: від шіснацять літ дещо вгору...

Не обійшлось і без коляд. Колядували в себе і в „сусідів" — в сусідній сотні чи четі, опісля в пана хорунжого, четаря, поручника, сотника, отамана, полковника. Так само тулились до загати, дихали клубами пари на морозі й нашіптували під вікном — хто перший має починати: „Віншую вас, пане сотнику, чи отамане, з тим святим Христовим Рождеством Нарожденним Христом абисте дочекали..."

А ізза вікна:

— Дякую, дякую, хлопці-молодці!

І дудоніли кроки на замералій дорозі, позвонювали остроги, не втихав гамір поза північ у закутаних під снігом хатках. Крізь замерзлі шибки ятріло світильце. Різдвяна свічка мусіла догоріти на столі до останку, як у дома. Такий звичай. Навіть окапи під стріхою блестіли дивно у той вечір зазираючи у вікно.

Тиха ніч під Різдво. Все те саме й так само, тільки від людей пусто на селі. Вони в запілля вимандрували або скитаються по чужині. Лиха їх доля.

„Різдво, Різдво та й Різдво" — каже пословиця. Потім Голодна Кутя, або Щедрий Вечір перед Йорданом.

Ті самі звичаї. Борщ, кутя, сушеня. Лише не колядують. У цей другий Святий Вечір щедрують і то жінки, а жінок у полі нема.

За те на сам Йордан велика військова парада. Піоніри ставлять із леду хрест, вирубують полонку на річці і відбувається водохреща.

На білій засніженій долині виряджені сірі стрілецькі лави. Шелестить прапор, виблискують до сонця труби. Від запарів закаченіли пальці. По вухах і лиці цьвіхає морозними батогами.

Та на одну мить — викидаються руки у почесної сотні, що в небо гаратає сальву на Славу Божу, як тільки командант сотні блисне шаблею.

Орхестра грає молитву... Часами на „мундштіку" трубки залишається плівка від примерзлих уст. Але на це і Йордан.

Після посвячення води військовий духовник дає цілувати хрест найстаршому з командантів, що стоїть зараз же поруч, потім адютантам і ще декому з важних. Орхестра грає гимн, паде команда „Позір!" — Все завмірає без руху. Тільки прапор тріпочеться на вітрі...

Свячення води скінчене. Ще проходить духовник уздовж струнких стрілецьких лав і кропить свяченою водою. Хор співає „Явился єси...", орхестра починає хорал Богові Предвічному, що народився.

Інакше виглядав Йордан у „Вишколі", в запіллю, де були люди. Там стояли стрільці по хатах, по домах замешкалих, теплих, затишних, привітних. Святкували як серед рідні. Бо любили стрільців по селах, за їх привітність, людяну поведінку, а зокрема за незвичайну вічливість. Бували села часами мішані, а то й ворожі: дещо змазурщені, або несвідомі, закацапщені. Стрільці, своїм сердешним відношенням, приязністю переконували краще ніж найспосібніша агітація. Вічливість і допомога в праці на полі чи обійстю, пісня й поговірка в хаті хапали за серце. І де лиш стрільці постояли, там залишалися не лише пісня і спогад, але й справжня твердиня непохитної свідомости.

І так при нагоді усяких свят село жило всім тим, чим жили й стрільці. Зокрема Йордан мав свої настрої. Йордан, парада! Збігалося ціле село.

Починалося з Навечеря на Щедрий Вечір у саме полудне.

Сотні цілого Вишколу уставлялись на болоні, серед села у чотирокутник, з орхестрою і хором. В середині при вівтарику полевім духовник святив мід і просфору якою ділився опісля командант зі всіма стрільцями, бажаючи їм всього найкращого зі Святами й Новим Роком.

Це було дійсно родинне свято стрілецької рідні, в якому, приглядаючись, приймало участь і ціле село.

На самий Йордан, Водохрещу, парада відбувається так як і в полі. Лише інакше тло. Народ злягав усі горбки довкруги. Ніби вінок із пестрих колірів довкола, а в середині військо і хрест ледяний блестить до сонця. Та інакше лунала тут команда військових приказів, інакше греміла орхестра і почесна сальва довшим відгомоном розкочувались по засніжених лісах.

А що гамору по кожному вистрілі. Жінки і дівчата затикали вуха. Нібито зі страху від гуку... Хоча привикли не до таких стрілів на війні. Але це вже так для „шику".

Бувала й критика опісля. Не дай Боже як котрійсь сотні не вдалось і замісць рівної сальви покотила горохом. І тому сотникові ставало ніяково. Бодай перед дівчатами...

За польсько-української війни один лиш був Йордан. Стрільці належали тоді до „Групи Схід", що стояла під Львовом. Перший раз на цім йорданськім святі замінила піхоту кіннота. Одна кінна чета УСС. била почесні сальви з коней, притому по кожнім стрілі випускала непомітно голуба з клітки. Цей голуб, зі жовто-блакитними стяжечками, довго крутився сполоханий від стрілу, понад річкою де святилася вода, а народ з піднесеними головами дивився зчудований... Ще й досі згадують у Вижнянах „якто наші святили воду"...

Леле.

Оживити самоосвітню працю!

Довголітнє польське панування на наших землях залишило велику руїну у всіх ділянках нашого життя. Не сміє ніхто твердити, що це панування заломило наш нарід. Ні! Навпаки. Довголітня боротьба за наші права обєднала нас та зробила твердими, загартованими у життєвих трудношах. Але ізоляція Лемківщини та Холмщини від найсвідоміших українських центрів, знищення культурно-освітнього життя, палення церков, безправства та вбивства найкращих наших братів, підпомагання ріжної ворожої нашому народові пропаганди — все це залишило свої руїнницькі сліди по наших селах. Тепер мусимо станути з розмахом до праці, щоби все це направити.

Хочу на тому місці порушити деякі справи, звязані з самоосвітньою працею. Дотепер є мало сіл, в яких би та праця йшла повним ходом. Не будемо тут говорити про причини того нашого недомагання. Підкреслюємо лише, що самоосвітню працю мусимо змісця зрушити, бо вона є підставою всякої іншої праці. Щоби належно йшла по селах самоосвітня праця потрібно передовсім вишколених культурно-освітніх провідників. Це мабуть сьогодні не представляє ніяких труднощів, бо таких людей у нас дуже багато. Зрештою керівниками такої самоосвітньої праці в селі повинні бути учителі, священники, кооператори і т. п. народні діячі.

Важнішою справою є справа виданя, що були б помічними у цій самоосвітній праці. Конечним є, щоби „Українське Видавництво" пішло назустріч оцій пекучій потребі та почало видавати пляново лекції з усіх ділянок українознавства, які були б матеріялом для праці у самоосвітних гуртках.

Одначе без огляду на все, по селах мусимо негайно зрушити з місця самоосвітню працю. Закладаймо самоосвітні гуртки, на яких вчімся рідної історії, ґеографії та інших нам так у життю потрібних наук. Час втікає скоро. Тому не марнуймо його, бо вже вкоротці важко будемо платити за кожню змарновану хвилину.

Іван Клубич.

Від Редакції: Поміщуючи оцю надіслану статейку, подаємо до відома, що в „Краківських Вістях" будемо містити постійно статті на теми культурно-освітньої зокрема самоосвітньої праці. Будемо подавати точні інструкції для самоосвітників, як вести самоосвітний гурток та в міру змоги будемо подавати їм потрібний матеріял.

Справа зареквірування радіоприладдя

Міський староста, надбурмистр д-р. Цернер, видав оцей розпорядок у справі зареквірування та віддання радієвого приладдя:

На основі розпорядку Пана Ґенерального Губернатора з дня 15 грудня 1939 заряджую для округи міста Кракова, що слідує: 1) Всяке радієве приладдя разом зі складовими частинами, як також і окремі частини радієвого приладдя, що є у поляків або жидів, треба віддати до дня 25. січня 1940 р. в Міській Управі (ратуш, III поверх, сходи при головному вході). 2) Громадяни німецької держави або особи німецької народности, як теж уряди, повинні у мене писемно зголосити свої радіоприймачі, на що дістануть потвердження. 3) До українського та ґуральського населення засадничо відноситься припис точки 1). В поодиноких випадках на писемне прохання застерігаю собі право увільнити власника від обовязку віддати радіоприймач та вдовольнюся самим зголошенням. 4) Всі зайві антени треба усунути. 5) Звертаю увагу, що особи, які не застосуються до цього розпорядку, будуть покарані по думці 5 § згаданого розпорядку. Так само підлягає карі той, хто свідомо, у злім намірі ушкодить радієве приладдя, що підлягає зареквіруванню.

Міська споживча кооперація

(г) Причину теперішньої дорожні та недостачі харчевих продуктів по містах треба шукати також у довоєнному стані польської господарки. Як вона виглядала — знаємо: Міський споживач платив розмірно високі ціни за хліб чи мясо, але сільський продуцент діставав лиш дуже малу частину тої ціни; що напр. у Німеччині ціни на харчі майже не ріжнилися між багатомільоновим Берліном і малим провінціональним місточком, то у Львові ціни мяса, набілу чи овочів були на 100% вищі ніж у Бродах, а у Станиславові життя було ще дорожче. Колиж тепер той ринок ще погіршився, то треба це пояснити не лише війною, але також питомою полякам незарадністю у господарських справах. Виходить, що з хвилиною, коли німецька сталева рука увільнила край від жидівського визискувача, поляк став безрадний, безпомічний; що замість вихіснувати те положення і занят місце жида, він безсильно, безрадно опускає руки і напр. у Варшаві терпить голод, не вміючи спровадити собі муки чи товщів з теренів, на яких є їх подостатком.

Нічого тут дивного, несподіваного. Одначе від тої польської незарадности неповинні терпіти тисячі українців, які в останніх місяцях опинилися, як біженці, на польській етнографічній території.

Двадцять років жили ми у хаосі „польської господарки", а все таки не піддались тому хаосові, лиш утворили могутній, здоровий кооперативний організм. Цю нашу господарську й орґанізаційну вищість мусимо вихіснувати і тепер. Коли европеєць живе в якійсь африканській кольонії, він не вдоволяється примітивним харчем тубильчого муринського населення, лиш завдяки відповідній торговельній орґанізації заосмотрюється у потрібні товари. Так само можемо робити і ми, уживаючи орґанізаційної системи, яких дала у нас такі гарні висліди — а саме споживчої копераціі.

o

Скільки матеріяльного хісна дає кооперація членам — про те писалось і говорилось у нас чимало, але коли в довоєнних часах пересічний свідомий громадянин вступав до споживчої кооперативи, він не шукав там ніяких особистих користей. Він ставав членом кооперативи, бо кооперація — це могутня народня орґанізація, бо вона дає заробіток тисячам українців, увільнює нарід від визиску і т. д. — у всякому випадку не тому, що купуючи у кооперативі, член у тій чи іншій формі бере участь у зиску, який був би припав посередникові.

Коли опісля той громадянин купував у кооперативі, робив він це не тому, що як член кооперативи мав догідніші умовини купна. На кооперативу глядів він лиш як на українську крамницю; для нього було все одно купити в кооперативі або в українця-приватника.

Таке безінтересовне відношення громадянства до кооперації можна пояснити у першу чергу розмірно низькими цінами харчевих продуктів у мирних довоєнних часах — що не давало змоги робити поважніших ощадностей. Щойно при нинішніх цінах харчів можемо оцінити вагу споживчої кооперації, яка закуповувала б продукти там, де вони дешеві та де їх подостатком — і розпродувала б їх членам по ціні закупна, збільшеній лиш коштами завідування. Не треба додавати, що ті останні — це зі суспільного погляду побажаний видаток — вони дадуть прожиток кількох, а то й кількох десяткам наших безробітних, увільняючи їх від важких еміґрантських злиднів.

Прохарчування українського населення міст, положених серед нашої етнографічної території, належало б до місцевої загальної кооперативної мережі; окремий тип міської споживчої кооперативи, що його у цій статті розглядаємо, підходив би для більших еміґрантських осередків, або для міст, які лежать на українській землі, але бідні у земні плоди.

Наша кооператива вимагала б розмірно скромного основного капіталу. З огляду на свою 100% кооперативну діяльність (торговельні обороти виключно з членами!) могла б вона рахувати на великі фіскальні пільги, з другого боку замість дорогого крамничного льокалю вистарчив би їй звичайний магазин. Він не мусів би бути навіть великий, бо при теперішньому попиті на харчі, спроваджений товар розходився би скоро. Зрештою маючи зорганізовану клієнтелю, могла б кооператива згори обчислити потрібну скількість поодиноких продуктів. Якщо би скромний оборотовий капітал того вимагав, можна б спроваджувати товар виключно для осіб, які його замовили, евентуально заплатили за нього згори. З огляду на те, що у домашньому господарстві важко подрібно оцінити запотребування на поодинокі продукти, така система була б невигідна; можна б її поправити, впроваджуючи подвійні ціни: нижчі для тих, які платять згори, вижчі для тих, що платять при купні. Ріжниця цін становила б премію, що заохочувала би членів вплачувати гроші згори і тим удогіднювати кооперативі закупи.

Чи кооператива, що її ми обговорили в цій статті, має рацію істнування, зясує собі кожний, хто знає ціни у Кракові чи Варшаві і в якомунебудь місті Холмщини. Тої ріжниці не затерли б кошти транспорту. Ваґон з Грубешова — отже з найдальшої стації Холмщини — до Кракова коштує коло 600 золотих. Поділім ту цифру на 15.000 (вантаж вагону в кілях), а побачимо, що залізничий фрахт підніс би ціну одного кіля якогонебудь товару всього на 4 сотики; не вплинули б поважно на ціну і кошти достави на стації, завідування і т. п. Замість калькуляцій наведу один примір: кільо пшеничної муки коштує у Кракові 1.60 до 1.80 зол.; одна кооператива з Холмщини могла б продати кільо такої самої муки за 80 сотиків льоко Краків. Хоч на інших продуктах ріжниця цін не буде може така велика, все таки міська споживча кооператива дуже поважно поправила б домашній буджет українців, що живуть по містах.

За господарську самовистарчальність

I.

Перед великою, світовою війною 1914 — 1918 рр. процвитала міжнародна вільна торговля. Держави, що мали добре розбудований промисл і торговлю, заливали своїми виробами й кольоніяльними товарами цілу земну кулю. Найбільше розбагатіли тоді Анґлія та Франція. В перших десятьох післявоєнних роках міжнародня торговля знову віджила, тільки на перше місце висунулася вже Америка та Японія.

Та від 1929 року вільна торговля нагло заломалася. Всі держави почали рятувати свою краєву господарку високими митами, щоб спинити ввіз чужих виробів і піддержати рідний промисл. Замісць вільної торговлі майже скрізь витворився гін до господарської самовистарчальности, так званої — автаркії.

Коли в Німеччині прийшов до влади Адольф Гітлер у 1933 р., почалася велика автаркізація Німеччини, себто змагання до повної самовистарчальности. Дві причини склалися на це: господарський бойкот Німеччини міжнародним жидівством та перегони у дозброюванні. Міжнародне жидівство, що опанувало світову міжнародню торговлю, виповіло безпощадну господарську війну націонал-соціялістичній Німеччині та проголосили гострий бойкот усіх німецьких промислових виробів. В наслідок того Німеччина мусіла перебудувати цілу свою господарку так, щоб унезалежнити зовсім від заграничних сировців.

Німецькі вчені почали працювати над винаходом штучних сировців, та вкоротці дійшли до того, що німецькі фабрики почали виробляти штучну бензину з вугля, штучну пряжу (шовк) з деревної целюльози (перетвір зі шпилькових дерев), штучний кавчук з вугля й вапна, штучну ґуму, штучну вовну з молока, штучний товщ і т. д.

Зразу жидівські капіталісти глузували з німецьких винаходів, але зчасом переконалися, що німці таки діпняли свого. За прикладом Німеччини почали йти й інші держави, навіть Анґлія, хоч вона загарбала по цілому світі землі, найбагатші в сировці.

Тепер майже всі держави стараються розбудувати свій рідний промисл, щоби бути господарсько самовистарчальними. Бо який нарід чи держава не має рідного промислу, і мусить купувати чужі вироби, той дає себе немилосердно використовувати чужому промислові.

Це найкраще видно на таких прикладах: коли в американській фабриці самоходів Форда робітник заробляв за 8 годин денної праці від 5 до 10 долярів, то наш середньозаможний селянин, господар на 8 морґах поля, заробляв за цілий рік разом зі своєю родиною пересічно 1.200 зл. На тих 8 морґах процювало бодай четверо осіб і то не по 8 годин, але по 16, а то й 20 годин на добу. І то працювали не так вигідно, за електричним станком, але в холоді й голоді, в болоті, снігу, на доці та на морозі. За рік такої важкої праці припадало на особу пересічно 300 зол., себто по 80 сотиків денно! Одначе наш селянин не може тих 80 сотиків ужити тільки для себе; він мусить поділитись з тим зі своїми кіньми, заплатити всі податки, та подбати про господарське приладдя і т. д. З тих 80 сотиків напевно половину видає наш селянин на кошти господарки. А фабричний робітник не має стільки видатків. Він має своїх 10, 20 чи 30 зол. денно тільки для себе.

Тому робітники в Західній Европі та Америці живуть зовсім добре, і багатіють, а наша селянська родина, що так важко працює по кільканацять годин на добу, нидіє й бідніє, бо не доїдає, не може добре одягнутися, живе в тісному помешканні, словом — не вистачає навіть на найконечніші потреби.

З цього прикладу видно наглядно цю велику ріжницю між упромисловленою та безпромисловою працею. Безпромислова селянська маса живе наче у панщині та важко працює на тих, що працюють у великих промислових і торговельних заведеннях, які працюють і живуть у далеко кращих умовинах.

Коли-ж порівнаємо спосіб життя і праці українського народу, з життям і працею інших, щасливіших народів, тоді зрозуміємо, чому ми на нашій пребогатій землі живемо в такій нужді.

Як цьому зарадити, про це напишемо в чергових числах нашого часопису.

Ю. Радієвич.

Як у раю.

— Як поводиться Грибайлам?
— Живуть як у раю.
— Як це розуміти?
— Не мають у що одягнутися і за що купити мяса.

Темпо.

До асекураційного товариства прибіг задиханий жид.
— Я потребую заасекурувати хату!
— Почекайте хвилину.
— Я не маю ні хвильки часу. Хата вже горить!

* * *

— Цікаво, яка доля чекає Анґлію й Францію?
— Адже-ж „гакенкройц" має чотири гаки. Якщо й відчислити Чехію й Польщу, то всетаки два гаки залишаються вільні.

За нашу гідність

Важко писати про національну гідність, бо напевно кожному здається, що в нього гідність все як слід та що його вчинки й поведінка без закиду. — А проте всі підсумки наявно доказують щось противне. — Про факти зайво згадувати, але треба кожному при кожній нагоді пригадувати, щоб він своєю поведінкою не приносив шкоди а то й сорому собі й загалові. Самі найкраще знаємо в яких живемо часах.

Велика кількість нашого громадянства, зокрема молоді, що повинна ще багато вчитись, яку слід би ще далі виховувати і вводити в життя згідно з релігійною та національною етикою — опинилася без фахових і станових зайнять, а то й у зовсім змінених життєвих умовинах. Дошкульна гострота зими ще й побільшує цю невідрадну дійсність.

Це все примушує нас звертати ще більшу увагу на те, що діється довкола нас самих і серед нас. Мусимо мати на тямці нашу національну гідність, щоб не впадати на дусі, ні не скочуватись униз, а навпаки гартувати духа у вірі в надійну майбутність.

Бо це ж національний злочин, саме в такий час, вносити в наше життя давні свої кваси, свари, або шукати забуття у чарці, чи серед гри у карти... Це ж не лише страта часу і гроша, тоді як чимало інших не має на прожиток, але й легкодушність, якщо не злочин.

Саме прийшла хвилина великих зусиль; щоб праця наша не марнувалась, а натуга її здвоїлась. Не покидаймо рук. Національна гідність вимагає відробити те що втрачено. Мам дорога мусить бути кожна одиниця і її висока моральна вартість. Доля нас усіх перш за все в наших руках. Національна гідність вимагає від нас і зусиль праці і відповідальности за наші діла й поведінку, щоб і самі колись не соромились ні стидались тепер перед чужими...

Не забуваймо, що інтеліґенція відповідальна і за низи. Вона перше всього повинна найбільше працювати й давати добрий примір.

Ярославич.

———o———

Лемківщина працює

ЗЛОЦЬКЕ, ПОВІТ НОВИЙ САНЧ.

Наш повіт, як і наше село, з приходом німецької влади відітхнули свобідно та стали укладати своє життя у національне русло.

Як у цілому повіті, так і в нас заснували українські школи. Засновують теж у цілому повіті українські кооперативи (досі 18) і читальні „Просвіти“.

Одним із проявів діяльности читальні „Просвіти“ у Злоцьким була величава академія в дні 13. XII. 1939 р. в честь Їх Ексцеленції ВПреосв. Митрополита Кир Андрея. Святочну промову виголосив з питомою йому красноріччивістю о. Осип Годунько, місцевий сотрудник. Пані Пилипчукова, директорка місцевої школи, відчитала ювилейне послання Митрополита. Інші точки, як деклямації та хорові точки випали бездоганно. В день Різдва Христового шкільна дітвора під проводом п. дир. Пилипчукової відіграла кілька гарних Різдвяних сценічних картин та відспівала низку колядок.

Другого дня свят відбулася гарна аматорська вистава, що мала великий успіх.

У дочерному селі Щавнику працює гарно читальня „Просвіти“ під проводом п. Костя Барновського. Третього дня Різдвяних Свят відіграно там будуючу комедію „Де горівка буває, — там щастя немає“. В підготові є дальші концерти та аматорські вистави.

Є надія, що здоровий національний рух потягне за собою усіх тих, що досі йшли за чужими підшептами й намовами.

Лемко.

Жвавіше працювати!

Село Опарівка належить до свідоміших сіл нашої Лемківщини. Тепер воно є приміром для других сіл. Бо треба знати, що по сусідніх селах гуляє ворожа жидівсько-польська пропаґанда. Люди, що її повірять, самі на своїй шкірі переконуються, яку роблять дурницю слухаючи чужих підшептів. Але наше село є свідоме і відпорне на всякі підшепти польсько-жидівських наймитів. В селі є читальня „Просвіти“, яка проявляє вже дуже живу діяльність. В читальні відбуваються сходини, аматорські вистави, концерти. При читальні є хор, який недавно уладив концерт. Найгарніший концерт-свято відбувся ще 1. листопада, що залишив серед зібраних незатерте враження. Місцевий учитель докладає старань, щоби культурне життя в селі йшло жвавіше. Треба однак ще більшого заінтересування молоді та старших культурно-освітніми справами, а тоді наше село буде одним з передових українських сіл.

———

Вісти з Холмщини

В селі Долгобичів, повіт Грубешів, українське життя пливе повним руслом. Відновлено кооперативу „Промінь“, яку замкнула була польська поліція. Засновано теж читальню „Просвіти“, при якій почав працювати аматорський гурток, що виставив з успіхом „Циганку Азу“. На Різдво діти з місцевої школи під проводом своєї учительки уладили гарний концерт колядок. Позбувшись польської неволі українські села на Холмщині починають жити новим, вільним життям. — Долгобицький.

———o———

М. Ґрунич 2)

Мелемук

(Продовження)

Один з останніх листопадових днів тридцять восьмого року — марний, болотяний. На подвірю Головної Команди від ранку молодий четар вчить гурток двадцяти людей військової азбуки: струнко, в чотовій лаві збірка, вправо — справляйсь, прямо-глянь, на-право-глянь, прямо-глянь, в-право-руч, в-ліво-руч, обернись, в-праворуч, кро-ком-ррруш... Хлопці місять болото, топчуть болото, болото розбризгують по цілому подвірю, — але ні сліду невдоволення чи втоми.

Бо це вибранці, що вечером відізджають на північ до пограничного сільця Торуня, боронити Україну від польських терористів.

Самозрозуміло, що між ними Мелемук. На кривих ногах великі черевики, на „струнко“ задалеко носи один від другого, та це неважно. Він виправдався командантові, що в черевиків панські носи, а в нього смердячі ноги. Якраз через те носи від себе відхиляються.

А четар лихий, як чорт. Бо муштра йде погано: кожний повертається по свойому. Інакше й не може бути серед збиранини, де одні вийшли з чеського війська, другі з польського, деякі знають лише український сокільський впоряд, Дубик був в УГА, а старий Арлян ще в австрійській армії.

Мелемук поміркував, що нема чого командантові злитися і при першій нагоді попробував його розвеселити. Та жарт не поміг.

— Агі! Таке мале, а таке лихе! — подумав Мелемук. Хай визлоститься...

Комaндант покричав пів дня, покричав, покричав, а потім захрип, втомився і злість з нього почала виходити, — подобрів трохи. А муштра без крику і злости небагато варта: команда слабо виходить.

Отже забрав хлопців на залю і почав виклад про орієнтацію в терені. Стоїть посеред залі під лямпою, держить перед носом бусолю „Безарда“. Оця штука — це талізман, це незрівняний друг, це вся його родина. (І батько, мати, і сестра, і дівчина).

Січовики товпляться кругом його, штовхаються, лізуть один другому на плечі, оглядають невидальщину, яка, мовляв, не то що з лісу, але й із пекла людину на добру дорогу випровадить. Коли кожний покрутив денцем, казав командант Мелемукові принести карти-спеціялки зі своєї засувки.

Вернувся Мелемук, розгортає одну карту, а звідтіля щось випало. Підносить він до світла, а це знимка хорошої білявки з багатими кучерями і тоненькими брівками.

Зареготали хлопці по козацьки:

— От, чого-то пан четар так любить на карти дивитися!

Аж тепер Мелемук свого добився: вигнав із команданта злість до решти; він лагідно посміхнувся, ховаючи знимку в кишеню на грудях. Згорнув карти і востанне нахмарився, коли наказував, щоб йому на пяту годину були всі готові до відізду.

Пята година. Двадцятка вишикувана в дворяді.

Надходить Головний Командант.

— Струнко!

І диво дивне — вперше за ввесь день гурт цокнув закаблуками, як один чоловік!

— На-право-глянь!

І друге, не менше диво — вперше всі голови повернулися, мов на шнурочку.

Голошення. Коротка промова. Відхід.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ніч яка, Господи! — Місяць блистить, сніг блистить, очі січовиків блистять і навіть кріс блистить у Мелемукових руках.

Вийшли вони на гірський хребет, слїпають: де та границя? (Уночі на снігу стовпів не видно). — Мабуть ще ні... — Але хто би то витоптав стежку здовж хребта?

Молодий четар присів під кущем і мабуть уже сто-перший раз тягне з кишені карту і нерозлучного „Безарда“. І тоді до його вух дійшов якийсь дивний звук. Не знати, чи це він сам зашелестів картою, чи це котрий з хлопців, чи хтось чужий. (Може звірина, а може й людина).

Насторожився, витягнув револьвера з торби, а тут зліва: кахи, кахи, — закашляв хтось отут-таки за кущами.

Напевно Поляки! Бо Чехи з переляку давно перестали показувати носа на границю.

Важні розпорядки у справі наладнання фінансового життя

Вибух війни 1 вересня 1939 р. і повоєнні наслідки довели до повного занепаду взаємного довір'я, що є основою всяких кредитових операцій, без яких неможливий розвиток економічно-господарського життя. Виявом такого взаємного довір'я в господарському житті є широко розвинений, зорганізований кредит, на якому саме довірю збудований обіг векслів і чеків, без яких годі було б собі нині уявити велитенський розвиток господарського життя у світі. Тимчасом війна спаралізувала на деякий час економічне життя, а в першу чергу підірвала зовсім всяке довір'я.

В дуже багатьох випадках воєнні акції внеможливили доходження всяких грошевих претенсій, зокрема векслевих і чекових. Цю останню справу нормує розпорядок Ґенерального Ґубернатора, д-ра Франка, з 19. грудня 1939 р. про продовження речинця векслевого і чекового закону. **Згідно з цим розпорядком, кожний посідач векселя чи чеку, який не міг добитися заплати чи виконати інших дій, звязаних з посіданням векселя — по думці постанов векслевого і чекового закону — у часі від дня 28 серпня 1939 р. до 31 січня 1940 р. включно, зможе це зробити до дня 29 лютого 1940 р.** Розпорядок Ґенерального Ґубернатора виходить слушно з цього засновку, що посідачі векслів чи чеків не могли виконати своїх прав, звязаних з посіданням векслів чи чеків, з приводу „вищої сили", про яку говорить ст. 54 уст. 1 польського векслевого закону і ст.48 уст. 1 польського чекового закону. Далі, розпорядок постановляє, що постанови статті 54 уступу 3 польського векслевого закону обовязують далі. Протилежні постанови, якщо такі видано, не обовязують.

Ось так розпорядок облекшить усім тим посідачам векслів і чеків доходити своїх прав, якщо вони не могли з приводу війни чи повоєнних наслідків представити векслів чи чеків до заплати в означеному векслевим і чековим законом речинці. Про це повинні памятати всі наші довжники Української Щадниці в Перемишлі та Украінбанків на Лемківщині, Посяню і Холмщині та Підляшші, які не викупили своїх векслів з приводу війни, і тепер заплатити свій довг. Сплачуючи його довжники наших кредитових установ, уможливлять їм наладнати і зорганізувати оживлений кредит, необхідний для розбудови нашого кооперативно-господарського та торговельно-фінансового життя українського народу в Ґенеральному Ґубернаторстві.

—o—

Запомоги для безробітних

Злочинна політика польського уряду і польського народу на всіх українських землях у б. Польщі — довела до страшного, масового безробіття не лише української інтеліґенції, робітників та ремісників по містах і містечках, але також по наших селах, де пухли з голоду міліони наших безробітних малоземельних і безземельних селян. Їхне положення було безнадійне, тому, що не могли дістати праці і не могли докупити землі, якщо не змінили свого обряду на римо-католицький. Українських безробітних не пускали навіть на виїзд на пільні роботи до Німеччини, Латвії чи Естонії, лише забирали поляків або тих бідних наших братів, які мусіли змінити свій обряд. Тому боротьба з безробіттям є тепер нашим найважнішим завданням.

Розпорядок Ґенерального Ґубернатора д-ра Франка з 16 грудня 1939 р. управильнює лише справу допомог безробітним, але по містах. Її можуть діставати від урядів праці ті безробітні, які без власної вини не можуть дістати праці, але правних претенсій до допомог безробітні не мають ніяких. Допомог не дістають зовсім рільні робітники, особи до 18 і понад 60 років, хіба що виконують обовязкову працю. У винятковйх випадках шеф округи може признати право до допомоги і рільним робітникам. Від усякої допомоги виключені жиди. Бідними жидами опікуються жидівські організації суспільної опіки.

Кожний безробітний, який дістає допомогу, обовязаний виконувати працю в користь публичної ужиточности, від виконання якої узалежнює розпорядок виплати допомог.

Допомога для безробітних складається з основної допомоги і родинного додатки. Цей родинний додаток відпадає тоді, якщо особа, яку вдержує безробітний з допомоги, притягнуть до обовязкової праці і вона сама дістане право діставати основну допомогу. Така основна допомога сягає найвище 9 зол. тижнево, родинний додаток для першого члена родини сягає найвище 4.20 зол., для кожного чергового члена родини найвище 2.40 зол. Висота основної допомоги не може в ніякому випадку перевищати суми, що її заробив би безробітний, як би працював нормально. Якщо безробітний працює якийсь скорочений час, то може діставати далі допомогу, але тоді відчисляють йому відповідну квоту і всі побічні доходи з допомоги. Кожний безробітний тратить право на допомоги, якщо відмовиться приняти працю, яку йому вкажуть.

Висоту допомог устійнює — згідно зі згаданими засадами — шеф округи. Він може теж устійнити максимальну суму, що не може перевищати суми основної допомоги і родинного додатку. Далі шеф округи має теж інші права, що їх передбачує згаданий розпорядок. Всі інші розпорядки перестали обовязувати від 16. грудня 1939. р.

—o—

Четар обернувся, хотів дати січовикам знак, щоб падали долів. Дивиться, — а вони самі вже поза кущі скриваються. Ще й так, щоб не дуже близько границі.

За ним один Мелемук стоїть, з крісом у руках, готовий, спокійний: чекає приказу. Погляд у нього радісний: або хлопці його розвеселили, або це на привітання давно очікуваним гостям.

Полягали оба під кущем, чекають. — Кілька хвилин тихо. Чути тільки, як причавлені до землі серця порушують грудьми. З початку скоро, а потім щораз вільніше та спокійніше. Віддихи не прискорилися й тоді, коли земля принесла їм перші звуки людських кроків, що поволі наближаються.

Нарешті виходять тамті зза кущів. — Тільки двох. Фінанси. Блистять ґудзики й металеві „когути" на шапках. Кріси через рамя.

Дві зелені сильветки вже лиш на кілька кроків від четаря та Мелемука. Четар одним оком наводить мушку на живіт того ближчого, а другим зиркає, що робить Мелемук.

Той увесь замінився у зір, борода приросла до кольби, а груди так досадно відсапнули, що командант злякався: невже чортів син не витримає і стрілить?

Мелемуків кріс виліз із куща. І місяцеві любо дивитися, як хороше вичистив він цього старого „манліхера". Мабуть не так любо тамтим двом. Вони йдуть собі спокійно, нічого ніби не помічаючи. Але коли відійшли кільканадцять кроків від того місця, де блищали на них прицілені дула, почвалали що-сили долі горою.

Мелемук з докором поглянув на четаря. Його нестерпно свербів палець, але він мусів чекати на стріл команданта.

Скільки йому четар не виясняв, що не можна було, що вони тільки цивілів можуть стріляти, а мундурових ні, бо з того великий клопіт і дипльоматичний конфлікт буде, — та Мелемука не переконав. Якжеж-бо так можна? Дві ночі не спали, дві добі ходили даремне, а коли їх нарешті стрінули — пустили плазом!

Четар позбирав хлопців по кущах, прочитав їм лекцію і наказав поворот. Одну частину під проводом Мелемука післав правим хребтом, а сам пішов на ліво, окружною дорогою, через коту 1289.

— — — — — — —

Торунь уночі завмер. Не зі страху перед терористами, тільки ізза пізної пори. Лиш в одній хаті біля дороги (де прибито біля бляху з синьою обвідкою й червоним написом „Станіце фінанчні страже") горять вікна матовим світлом, а біля неї ходить стійка. Натягнув шапку на вуха, заховав долоні в рукавах плаща, розмірено й ліниво чалапкає по дорозі. Чекає, щоби скінчилися дві години служби.

Місяць заховався за лісом, з гір прийшла в село пітьма. Поки очі до неї привикнуть, вояк нічого не бачить. Це — трохи неприємно.

А в хаті весело. Тому, що „січаки" пішли берегти границю, торунські жандарми і фінанси влаштували сьогодня щось гейби свято. Зібралися до одного на станиці й згадують свою Прагу, Пільзень, Напаєдли, свої любі Зденічки, Властічки й Ганічки.

Англійці в кольоніях запивають нудьгу джіном і сода-віски, а вони тут тягнуть пиво. На цю нудьгу кольоніяльного життя не порадить і кухарка Марженка Затлячільова з Будейовіц, що частенько забігає до них із кухні. Її бухтички пухкі, але сама вона мала, суха і трошки налягає на праву ніжку...

Стійковий відірвав очі від віконних світел, порізаних чорними хрестами рам, — та оглянувся по темнезному небосклоні. — Замерехтіли якісь світляні блиски... Протер очі і поглянув іще раз в те місце на горі: — таки є світло! І побіг до дверей, робити алярм.

Жандарми були вже добре „випивши" (менше-більше по сімнадцять пив). Вимахуючи до такту гальбами, співали „Та наше пісьнічка ческа", коли перебив їм скрип дверей і крик стійкового:

— Терористи йдуть! Напевно! Світять на верху Кливи електричними ліхтарками! Всі до зброї! Кріси, ручні гранати, світляні ракети!

Начальник станиці телефонує поручникові, командантові військової залоги в недалекому Прислопі:

— Терористи наступають! Негайно післати автопанцирник на підмогу!

(Дальше буде)

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР.

Січень.

15. Понеділок. Сильвестра
16. Второк. Малахії
17. Середа. Собор 70 апост.
18. Четвер. Нав. Б., Теопемт.
19. Пятниця. Богоявлення Господне
20. Субота. Собор Ів. Хрест.

НАРОДНІ ПРИПОВІДКИ.

Мороз — Боже його спроможе.
Мороз — аж зорі скачуть.
Не лінуйся рано стати, а за молоду учитися.

*

Попереднє число „Краківських Вістей" вийшло дещо опізнене та обемом менше, як мало вийти. Просимо Читачів вирозуміння для трудноців, які ми на початку зустрічаємо. Будемо старатися, щоби часопис все виходив дуже точно.

ЙОРДАНСЬКІ БОГОСЛУЖЕННЯ

в греко-кат. церкві в Кракові

18. I. Четвер: Навечеріє св. Богоявлення:
Царські Часи о год. 8.
Служба Божа св. Василія
Великого з Вечірнею „ „ 9.
Свячення води „ „ 11.
По полудні:
Повечеріє велике „ „ 17.

19. I. Пятниця:Празник св. Богоявлення (Йордан):
Читані Служби Божі
о год. 7., 8., 9. 10. і 12.
Утреня о год. 7.
Служба Божа співана „ „ 9.
Велике Водосвяття „ „ 11.
По полудні:
Вечірня, Акафіст, Коляди „ „ 16.

О. Д-р П. Хрущ, гр. кат. парох у Кракові.

Тонуть кораблі біля Англії. Немає дня, щоб біля Англії не затонуло хоч кілька англійських чи чужинецьких кораблів. Недавно наїхав на міну й вилетів у воздух англійський корабель-цистерна „Ельозо". На сторожевий корабель „Кейнес" напав німецький літак і збомбардував його. Наїхали на міни англійські кораблі „Гранта" і „Леннерд Пірс", італійський „Травіята" і грецький „Тоніс Хандріс". Тому не диво, що багато чужинецьких капітанів кораблів відмовилися плисти до Англії.

Фільма про Ґутенберга. Приготування до обходу 500-ліття винаходу друкарства Ґутенберґом у повному розгарі. Режисер Курт Руплі має накрутити в Майнці, де є музей Ґутенберга, фільму про Ґутенберга та його винахід.

Канал Одесса — Данціґ. У квітні мають покінчити роботи при будові каналу Одесса — Данціґ. Мають получити Буг з Припятю. В цей спосіб повстане водний шлях Одесса — Данціґ, найдешевший транспорт для вимінної торговлі між Німеччиною та Сходом Европи.

Данія домагається від Англії відшкодування. Данський уряд домагається від Англії 166.000 корон відшкодування за збомбардування Есберґу.

Знов вибух рафінерії в Румунії. В рафінерії нафти в Тарґовіште в Румунії вибухнув котел. Сила вибуху зірвала дно будинку та поранила важко 6 робітників. Таких вибухів у румунському нафтовому басейні було багато в останніх часах. Це робота англійських аґентів, які хочуть у цей спосіб унеможливити Румунії доставу бензини для Німеччини.

Язва вовків у Македонії. Над грецько-болгарською границею в західній Македонії та Тракії, появилися тічні вовків, які спричинили великі шкоди серед худоби. Багато селян вовки покусали.

Замерзли дві болгарські лещетарки. Дві гімназистки вибралися зі столиці Болгарії, Софії, на лещетарську прогульку. Коли вони три дні не верталися, вийшли шукати за ними. Найшли їх замерзлих недалеко схоронища, якого вони в сумерку не завважили.

Поворот 170.000 балтійських німців. Досі переселилося з Естонії та Латвії — 170.000 балтійських німців. Вони осіли в окрузі Вартеґав в околиці Лодзі.

Небувалі спеки в Арґентині. Цілу Арґентину навістила небувала хвиля горяча. В останніх днях занотовано 38 степенів горяча у тіні. Щоденно трапляється багато соняшних ударів, деякі з них навіть кінчаться смертю.

Страшна буря в Італії. Над Трієстом шаліла страшна буря, ледова „бора", зі скорістю 130 км. на годину. Вихор кидав людей на землю і багато поранив.

Нові землетруси в Анатолії. На терені, навіщеному землетрусом, повторяються нові потрясення землі. Дуже сильні землетруси були в місцевостях Бурдур, Іспарта, Самсун, Ґумішгане, Шаркі-Карагіссар і Ерґа. Звідомлення про втрати ще не наспіли, та вони великанські.

Міст біля Сандомира готовий. З днем 9 ц. м. урухомлено залізничу комунікацію через міст над Вислою біля Сандомира.

Німецька поміч для жертв землетрусу в Туреччині. Німецький уряд вислав два літаки з медичними та санітарними матеріялами для жертв землетрусу. Тому що летунська комунікація між Німеччиною й Туреччиною перервана, німецькі літаки мусіли чекати в Софії на дозвіл прилетіти до Стамбулу.

Нові острови на Ледовому Океані. Совітський корабель „Север" вернувся з наукової виправи на Ледовому Океані, де відкрив він 35 островів, які досі не були зазначені на ніодній карті.

Собака, що розуміється на грошах. В Радомську, між Петриковом і Ченстоховою була на залізничому двірці велика собака, Бернардин. Собака заприязнилася скоро з залізничниками та вибігала до кожного поїзду. Подорожні давали собаці ріжні ласощі. Виявилося, що Бернардин розуміється на грошах, розріжняє срібні від ніклевих монет. Він ловив гроші зубами, йшов до буфету, де „купував" собі ковбасу. Коли одного дня в буфеті продали йому замалий кусень ковбаси, Бернардин голосно забрехав, і ображений покинув буфет і двірець у Радомську на завсіди.

Дволітня співачка. У чеському місті Хоцені живе дволітня Ганна Снетовов, донечка учителя. Вона ще добре не говорить, але зате співає 57 пісень. Батько її каже, що вистарчить переспівати кілька разів пісоньку, щоб мала Ганна на другий день відспівала її зовсім добре.

Перестрашилася на смерть корови. 72-літня віденка, спенсіонована учителька Амалія Грей, підчас одного проходу в селі Кіцбігель, стрінула корову, що бігла. Віденка так настрашилася розбиканої корови, що на місці померла.

Рідкі уродини. В одному італійському місті запросили бурмистра на уродини.. 24-літньої кітки. З огляду на такий поважний вік загальнолюбленої в місті кітки бурмистр узяв участь у тому „торжестві". Кітка на свої уродини зїла цілу рибу.

В Латвії 36 степенів морозу. В цілій Латвії панують великі морози, від 32 до 36 степенів. У ризькому заливі кораблі стоять у ледяних оковах. Внаслідок морозів було багато відморожень і навіть випадків смерти.

Сніговії у Словаччині. Внаслідок великих сніговій завіяні численні шляхи так, що комунікація перервана.

Собака врятувала людину від затоплення. 65-літній робітник Фльоріян Томінц з Гетенштайну впав вночі до одного напівзамерзлого потока. На щастя він не пустив з рук ремінця, на якому була привязана собака. Цілі дві години вдержувався на воді Томінц, тримаючись за ремінець собаки, аж доки не витягнув його прохожий робітник.

Служба праці в Голяндії. Всі мужчини від 18 до 59 літ у Голяндії зобовязані до військової служби праці.

Бояться німецької бльокади. З огляду на діяльність німецьких підводних суден грецькі капітани кораблів відмовилися плисти до Англії.

Затонули при берегах Англії... Капітан норвезького пароплава „Манкс", що наїхав на міну на Північному Морю, повідомляє, що частина залоги врятувалася. — На полудневому побережжі Валії „зударилися" норвезький корабель „Герта" з англійським сторожевим кораблем „Хрізолайт". Оба кораблі важко ушкоджені. — Французький корабель „Монтобан" причалив до північного побережжа Англії розірваний посередині від вибуху міни.

Важкий випадок старушки. 86-літня віденка Єлисавета Драдовер необережно наблизилася до отвертої печі так, що запалилася на ній суконка. Важко попечену відвезли до лічниці.

Впав у 150 метрову пропасть. В Ецу впав 34-літній Вальтер Корн при гірському переході у 150-метрову пропасть. Нещасного найшли у непритомному стані.

Померла найстарша румунка. В місцевості Тульчеа померла найстарша румунка, що прожила 125 літ. Ще недавно перед смертю відбувала вона далекі проходи.

Смертний випадок при звізці дров. Селянин Антін Прессер віз санками дерево з Бруненберґу до Таксенбаху біля Зальцбурга. Несподівано перевернулися санки та накрили Прессера. Коли по кількох хвилинах добули його зпід санок, Прессер вже не давав ніякого знаку життя.

Музей хлібів. В Римі є недалеко гробу Нерона один з найцікавіших музеїв у світі, а саме музей хлібів. В ньому є понад 2.000 ріжних родів хлібів з цілого світа. На кожному хлібі подана вага й ціна, по якій продають даний хліб.

Веселий куток

На залізниці.

— Коли відходить поспішний поїзд до Ярослава?
— За дві години.
— Теж порядки! Поспішний поїзд і аж за дві години?

Війна й кіно.

— Яка ріжниця між кіном і війною?
— ?
— Нема ніякої. І на війні і в кіні найкращі місця ззаду.

На свята.

— Ви не обходите цього року свят?
— Ні, обходжу, але знайомих.

Між нашими еміґрантами.

— Як ви пізнали, що я українець? Ви хіба чули, як я говорив по українськи?
— Ні, але я чув, як ви „говорили" по німецьки...

Професор.

Старий професор Глухівський трохи недочуває. Раз питає нового учня.
— Як називаєшся?
— Капусняк.
— Голосніше!
— Капусняк!
Професор починає сміятися.
— Чого ви смієтеся, пане професоре?
— Бо мені причулося, що ти сказав — Капусняк!

В харчівні.

— Пане старший, дайте мені содової води, але без соку!
— Добре, зараз, а без якого соку?

Наші діти.

— Вуйку, я вчора бачив такого великого осла, як ти!
— Але ж перебільшуєш, моя дитинко, бо такого великого осла, як я, нема в цілому світі...

В банку.

— Дуже багато про вас, пане директоре наслухався...
— Можливо,„ але нічого мені не докажете!

ОСТАННІ ВІСТКИ

Совіти перестерігають Швецію і Норвегію

Російська телеграфічна агенція „Тасс" повідомляє, що совітський уряд пильно слідкує за фактами, які мали місце у Швеції та Норвегії.

В обох цих краях ведеться гостра нагінка проти СССР.,що суперечить політиці невтральности. З того приводу совітський уряд доручив своїм представникам у Швеції та Норвегії домагатися вияснень. Совітська посолка у Швеції, Коллонтай, зложила заяву шведському міністрові закордонних справ Ґінтерові. В ній підкреслено, що в місяці грудні в урядових колах і в часописах, що стоять близько уряду, велася завзята кампанія проти СССР. Цю нагінку можна пояснити так, що Швеція приготовляється до війни з СССР. У шведській пресі були заклики до війни з СССР. Проти цього шведський уряд не зайняв ніякого становища. В цілій Швеції є 47 вербункових бюр, до яких зголосилося коло 10.000 добровольців, що виїхали до Фінляндії під проводом шведського ґенерала Ліндера. Крім цього Швеція дозволила на привіз і перевіз воєнних матеріялів до Фінляндії.

Рівночасно совітський представник у Норвеґії, Плотніков, зложив заяву подібного змісту норвежському міністрові закордонних справ.

На обі ці заяви Москва домагається дуже докладної відповіди.

Величезні совітські налети на Фінляндію

Останні телеграми приносять вістки про нове загострення боїв у Фінляндії. Виглядає так, якби совіти розпочали дуже сильну офензиву. Надзвичайну активність проявляють совітські літаки. Над поодинокими містами полудневої Фінляндії (пр. Ганге, Екенис) пролітали цілі сотні московських літаків. Вони намагалися знищити комунікаційні шляхи. В Гельсінках заряджували кілька разів протилетунські алярми.

В Ботнійськім заливі совітські підводне човно сторпедувало помічний кружляк „Авра". Кружляк до 5 мінут пішов на дно. Шведський корабель вирятував залогу фінляндського кружляка. Лише капітан та його заступник пішли зі своїм кружляком на дно моря.

Одночасно штаб ленінградської округи спростовує вістки французької агенції „Гавас", що фінляндці перейшли в якімсь місці совітську границю.

76 ТИСЯЧ НІМЦІВ зі земель Західної України вже повернуло до Німеччини. Число це буде ще більше, бо сподіються, що всіх німців повернеться у батьківщину вже вкоротці біля 130 тисяч.

В ЕСПАНІЇ панують великі морози — Над полудневим побережам шаліють великі бурі.

ЮГОСЛОВЯНСЬКИЙ реґент Павло в окруженні достойників приїхав до столиці Хорватії Загребу.

З РИМУ повідомляють, що англійські воєнні кораблі задержали на Далекому Сході та забрали з собою до Гонгконгу, совітський торговельний корабель „Селенга", щоб провірити вантаж. Це вперше англійські воєнні кораблі контролюють совітський торговельний корабель.

НОВИЙ ЯПОНСЬКИЙ УРЯД склав Йонаї. Міністром війни залишився ґен. Гата, фльоти Йошіра, закордонних справ Аріта. Політичні напрямні нового уряду такі: піддержка китайського уряду Ванг-чінка, невмішування в европейську війну, порозуміння з Америкою та СССР.

ДУХОВНІ ЙОРДАНСЬКІ ВІДВІДИНИ.

Старим звичаєм від Йордану відбуваються відвідини душпастира у своїх вірних з Йорданською водою. Гр.-кат. Уряд Парохіяльний у Кракові просить усіх прибувших Вірних о ласкаве заподання своїх адрес, щоб уможливити їх духовні відвідини.—О. Д-р Павло Хрущ, гр.-кат. парох.

УКРАЇНСЬКА ПЯНІСТКА В НІМЕЦЬКОМУ РАДІО.

Радіовисильня Відень дня 24. січня ц. р. буде передавати в годині 22.10 концерт української пяністки Дарії Каранович. Програму концерту виповнять твори: Баха, Брамса, Ревуцького та Шопена.

——o——

Короткі вістки

З МОСКВИ повідомляють „Ізвестія", що з днем 15 січня почалася в Москві військова бранка річника 1921. Окрім того будуть покликані абсольвенти вищих шкіл з річника 1922.

З РИМУ доносять, що в Англії та Франції велике враження викликали постанови Австралії та Канади, щоби відкрити свої дипльоматичні представництва в Америці та Японії. Це треба уважати за охоту унезалежнитися Австралії та Канади від англійської заграничної політики.

ОГОЛОШЕННЯ

Дрібні оголошення

НОВОРІЧНІ ПОБАЖАННЯ.

Рідні, Друзям і Знайомим Щасливого й Веселого Нового Року бажає Кунців Іван. Краків.

ЛИСТУВАННЯ.

КАРЛО ГОЛЛЕР живе у Кракові, тел. 103-64. (Комісарська Управа Плашівської цегли і дахівки, Краків, Ґромадзька 66). Хто би з родини Дзеровичів не був, — нехай зголоситься під вищеподану адресу.

ХТО МАЄ які небудь відомости із Камінки Струмилової про Цегельського хай ласкаво напише на адрес: Georg Cegielski p. Nisko, Kreistierarzt.

Того, кому відомо про МИРОСЛАВА ЛУЦЕВА, Микуличин, прошу повідомити: Український Науковий Інститут, Куницький, Варшава, Служевська 7 або: Ольга Смоленська, Варшава-Грохів, Кордецького 53/8, або: Василь Петранюк, Краків-Прокоцім, залізничий перестанок. Кошти звернемо.

ГОРАЛЬ ПЕТРО, директор школи з Борщева зволить у власному інтересі негайно зголоситися до Гр. кат. Уряду Парохіяльного в Кракові, вул. Вісльна, ч. 11, I поверх.

АННА ОРИНЯК з Орави повіт Стрий, пошукує мужа Олексу. Зголошення: Перемишль, вул. 3. Мая ч 7. Український Комітет.

СОЛТИСА Степана пошукує його брат Михайло, Переворськ, цукроварня.

ПАНЮ МАРІЮ ЯНОВУ просить подати свою адресу Старознесінський.

ПОШУКУЮТЬ ПРАЦІ.

КЕРМАНИЧ турбінових і моторових млинів пошукує праці. Зголошення до Адміністрації „Краківських Вістей" Краків, Кармелітська 34 (1-3)

ІНТЕЛІҐЕНТНИЙ, молодий, здоровий, чесний шукає праці. Зголошення до Адміністрації „Краківських Вістей". — „Біженець".

ШИРІТЬ НАШ ЧАСОПИС!

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 15 сотиків за слово,найменше 2 зол. Для шукаючих праці 8 сот. за слово. Матримоніяльні по 30 сот. за слово.

Редаґує КОМІТЕТ. За Редакцію відповідає Л. Хомяк. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Кармелітська 34. II. тел. 137-42. З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під комісарською управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Redigiert von Redaktionskomitee. Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: L. Chomiak. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Karmeliterstrasse 34. II. Fernsprecher 137-42 Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79